

מלאכות בביצה (10)

יג הצובע חוט שארנו
ארבעה טפחים או דבר שאפשר לטווח ממנו חוט כזה הייב ואין הצובע חייב
עד שיהא צבע המחקיים אבל צבע שאינו מחקים כלל כגון שהעביר סרק
או ששר על גבי ברזל או נחשת וצבעו פסור.
שהרי אתה מעבירו לשעתו ואינו צובע כלום.
ובכל שאין מלאכתו מחקיימה בשבת פסור :

(3) סם ק"ג

כג הצובע מאבות מלאכות
לפיכך אסור לאשה להעביר סרק על פניה מפני שהיא כצובעת והתופר מלאכות
מלאכות לפיכך אסור למלאות הכר והכסת החדשים במוכין גזרה שמא יתפור.
אבל מוכין שנשרו מן הכר או מן הכסת מחזירין אותן בשבת :

שריש נכסדיר דין כיטע דחיל דכחילוק שנין
טחננ לצובע כוח * דענין לביטע
| כוח עשיית חיקון בדבר כולצט שמשינו
ומיטבו בזה, ומלאכה כחיוב כוח איפכה
שכדבר שוכחז עליו כוח משמש לבלאותיות
| ושיקרו לעשיית אוחיות מחבון אלא לפי
שאי"ח לעשות אוחיות פורחות צלוייר מוכרח
למשותן על דבר ממשי כדו שיתקיימו ומלא
שכנייר משמש לבלאותיות [ולא כמלאכה
לצבע שכאצטע משמש לבשניה את הדבר
|| כמקבל את הצבע] וכן מנחל בכרמנים
ז"ל פיי"ח ביטע הכוחני עי"ת לקלקל את הצור
חייב שאין חיובו על מקום הכחז אלא על
הכחז עכ"ל וכוח מחוספתא כמשי"כ ברכמי"ג
ז"ל ופירושו שאין חיובא דכחיבכ משום
| ב שתיקן בזה את בנייר והשניחו אלא עשיית
בלאותיות עמנן כן כן המלאכה וכוח
אכמשיית. ומענה צר לורה יש הילוק, שאם
הכלית כוונתו לפות דבר כמקבל את הצור
זכו ממלאכה לובע [וכשחקק אין שם אלא
| א"מכני"פ] וכחמא דמלאה בצר לורה בכלי
ככוונה לבשניה את הכלי ולחקנו בזה ולכן
| אין כאן מענין כחיבה. אבל משי"כ כרמני"ם
ז"ל בצר לורה בטחל דכוי תולדת טחננ ביטע
לפי שכתם עיקר כוונתו שיכי לו לורה נאכ
| אלא שכתרה לריך אכ מקום לפיכך כוח
עושהו על כחל צחור נייר אכל אין ככוונה
ללבשניה את כחול אלא אדרבה כחול
משמש אלט צחור אמלטי לחיקון כצור ולכן
מחשב מענין כחיבה.

ה"ה
י"ח
ק"ג
כ"ג
נ"ע

(4) משנה קלוכה ע"ע: ע"ק

(סח) רוצה לומר, ואימא גריש פרק הבתיה דבלינן דוקא
שמיהא קלאכתו מחקיימה, ונח קענן דחיקה דוקא לו דבלינן דוקא שיקבב דדבר המחקים. אך גריש פרק הבונה אימא שם בפשינה: כל העושה קלאכה
יקלאכתו מחקיימה בשבת ח"ב. משמע לבאורה דאפילו אם מחקיימה רק על יום השבת לחוד, וכן משמע לצניח דחיה דקרב"ם פרק ס הלכה יג, ע"ן שם
ח"ב, והפשינה קלא כ"ל זה הקלל וכו', וצ"ל כן אנו דורין לומר דמה שהפשינה פושטת בקרב שאינו של קמא קגון דמשקין ומי-פרות, הינו משום
שאינו מחקים קלא אפילו על יום השבת, אכן גריש"י שם אימא בפשינה דחיה דקרב"ם עושה קלאכה קאי, אמ"ן משמע מנה דבלינן שיהיה מחקים סמיד
| ולא די ביום השבת לחוד, ודבלינן איתי יודע, דאולי הוא מחקים על יום השבת ותחוקסות סבירא להו גריש"י, או דתחוקסות סבירא להו דקרב"ם וצ"ל
על יום השבת אינו מחקים הלכו פסור:

וב[ו]כתב עוד הר"מ כאן, ואין לטובע מייב עד שיהא נכע המחקים, אכל
לבע שאיט מחקים כלל כגון שהעביר סרק או ששר על גבי ברזל
| א נשום ונכט פסור, שהרי אמה מעבירו לשעתו ואינו לובע כלום, וכל שאין
מלאכתו מחקיימה בשבת פסור, עכ"ל. וכמו הר"מ המגיד דהו נלמד מדן הכחז
שאי"ח כ"טו שאיט אלא דבר המחקים על דבר המחקים, ובמשהו ק"ב פ"ג
| א הכלל כל העושה מלאכה ומלאכתו מחקיימה בשבת פייב, עכ"ל. והנה בדן
השבת נראה שאין הכנס מחקים מעלמו אפילו כלל מעשה דדיה, כמו שכתב
נרי"ח כגון משקה ומי פידום או על עלי דיקום וכו', דהכנס איט עומד כלל אף
| אס לא נמשק, דאין סברא למר דעל ידי מסיקה לא יעמוד, הא על ידי מסיקה
אפילו כדיו יכל למחוק, ואין סברא לומר דנדו יהיה רשותו יכר אס יהיה
| נמשק, רק זה מלד הסברא אס יוכל לעמוד כלל מעשה הי מחקים, אך אס
נמשק מעלמו כלל מעשה לא הי מחקים, אי"כ כן מהו. וכן משמע מלשון
הר"מ שכתב איט מחקים כלל, כמינה כ"ל ע"ה דהייט נמשק נעלמו ואיט
עומד כלל. ומה שכתב א"כ שהרי אמה מעבירו, סימא א"כ שכתב לטובע
משמע דע"י מעשה של מעביריו, אששר אשיגרת לשח הוא, כ"ן א סברא

(5)
נ"ח
ש"ק
ד"ב

כלל, כיון דחיל להמקים הי ליה מלאכתו מחקיימה אף אס ע"י מעשה יוכלה
| קמלאכה להחלקל, כי הרכה דנריס כגון בונה ותופר וכדומה ע"י מעשה אדם
איט מחקים ולא סמנא מלאכה המחקיימה, אלא כדור דדוקא אס מעלמו איט
מחקיים כמו סמנ נמשקין או על פלה וכו', כן נראה ברוב.

וגראה דיש להוכיח דמה שנוח לקנחו ולבטלו מקרי אינו מתקיים ממשנה דפרק
 הבונה דף קד: דתנן כתב באבק דרכים חייב ופירש"י בטיט לשון אחר באבק דרכים
 באצבעו שרט כמו אותיות בעפר נגובי. הנהגה לפירוש הראשון אפשר לומר דמייר
 שרט אותיות בטיט לח בהארמה ולזה יש לפרש שאין האותיות עומדות כך ליותר
 משענה או שתים מפני שהטיט הלח מתפשט מאלהה בהעברת הזמן כי כן הוא ע"פ
 טבע הזר נמחקת החריצין של האותיות מאלההן. אבל למירש השני דמייר שרט
 באצבעו כמו אותיות בעפר נגוב, אם מייר שעשה כן באבק שעל הארמה, אמאי מקרי
 אינו מתקיים והא אין דרך חריץ באפר נגוב להתפשט (דאם אינו נתפשט מיד אינו
 נתפשט כלל ויכלין החריצין להשאר כן לעולם). וכי תימא שהאותיות נמחקות
 כלומר, החריצין נתמלאות מחמת הרוח, אין זה סברא להחשיבו כאינו מתקיים, אלא
 דרשפיר מתקיים האותיות מצד עצמן ורק שהרוח מוחקן. (הוראה מהמשנה שם הכותב
 על בשור חיוב, ואע"ג שידוע שהדין נמחקת מחמת חמימות הבשר אלא דצ"ל שהכתב
 מצד עצמו מתקיים ורק שחמימות הבשר שהוא דבר אחר מוחקו (וכמושי"כ ברמב"ם
 בפ"א הטי"ז) אלא דבע"כ צריך לומר דפעולת מלאכה שהוא נח לטעור ולבטלו מקרי
 אינו מתקיים. ומזה"ש כתיבה באבק דרכים מקרי אינו מתקיים כיון שנוח לפור האבק
 הלבטול האותיות. וכן סרק ושור שהעביהו על הברזל מקרי אינו מתקיים מאותו הטעם.

(6) Raskat
 מנהג

וכן נראה דיש להוכיח מדברי החלקת מחוקק באה"ע ס"י קכ"ד ס"ק כ"ד על מה
 שכתב בשו"ע שם סעי' כ"ב דלא יתן הגט עד שתתייבש הכתיבה החתימה יפה, וז"ל
 הח"מ: זריאתי ממדכי כתב על לשון המשנה וכל דבר שהוא של קיימא וכו' באן יש
 ליותר שלא ליתן גט לאשה כשהוא לח שהרי אינו של קיימא עכ"ל כלומר כאילו כתב
 במשקין שבעתו לח בקל יכול להסיר הדיו ולא יהיה רישומו ניכר וכ"י (עד כאן לשון
 החלקת מחוקק שם. ופשוט דכן הוא לענין שבת דמקרי כל כה"ג אינו מתקיים.

אכן עי' במנחת חינוך במוסך שבת למלאכת צובע שד"ק נמי בלשון הרמב"ם כמו
 שפירשונו. אלא שהקשה עלה, ח"ל: כי אין זו סברא כלל כיון דיכול להתקיים הי ליה
 מלאכתו מתקיימת אף אם ע"י מעשה יכולה המלאכה להתקלקל, כי הרבה דברים
 כגון בונה ותופר וכדומה ע"י מעשה האדם אינו מתקיים ולא תמצא מלאכה מתקיימת,
 אלא ברור דדוקא אם מעצמו אינו מתקיים כמו כותב במשקין או על עלה וכו' עכ"ל
 הגמ"ח. ולישב דברי הרמב"ם בזה כתב "אפשר אשיגרת לשון הוא".

ולע"ד אפשר דאין זה שיגרא דלשון, אלא דשפיר יש לחלק בין הדברים, ופעולה
 שהיא מתבטלת בקל ע"י מעשה האדם לא מקרי מתקיים. אלא דקשה לשער הדבר.
 ולאפשר דתלוי ברעת בני אדם, דכל צבע או כתב או בנן שנמנעים מלעשותו כך לקיום
 לצורכו מפני שנוח מאד לקלקלו באופן ההוא, ורק צובעים או כותבים או בתים לצורך
 זהו באופן שאין נח לקלקלו ע"י מעשה האדם מקרי אינו מתקיים.

(7) Sukkas Home
 p.325

9. כתב הרמב"ם בפ"ט מהלכות שבת ה"ג ח"ל: אבל צבע שאינו מתקיים כלל, כגון
 שהעביר סרק או ששר על גבי ברזל או נחושת וצבעו פטור, שהרי אתה מעבירו לשעתו
 ואינו צובע כלום, וכל שאין מלאכתו מתקיימת בשבת פטור, עכ"ל. הרי מבואר מדבריו
 דכיון שהצבע אינו נדבק היטב ונח לו להסירו בקל מהדבר הנצבע מיקרי אינו מתקיים,
 אף על פי שהצבע מצד עצמו יכול להתקיים כך לעולם.
 ועיין במנחת חינוך (מוסך השבת מלאכת צובע) שהקשה על דברי הרמב"ם ח"ל: כי
 אין זו סברא כלל, כיון דיכול להתקיים הי ליה מלאכתו מתקיימת אף אם ע"י מעשה
 יכולה המלאכה להתקלקל, כי הרבה דברים כגון בונה ותופר וכדומה ע"י מעשה אדם
 אינו מתקיים ולא תמצא מלאכה המתקיימת, אלא ברור דדוקא אם מעצמו אינו מתקיים
 כמו כותב במשקין או על עלה וכו', כן נראה ברור, עכ"ל.

וגראה לבאר ברעת הרמב"ם, רגור מלאכת צובע הוא שמשנה את צבע החפץ שהוא
 נראה מעתה שזה צבעו, וכמי"ש הקה"י (לעיל ציון ד) "שיהא נראה שזהו מראה של גופי",
 עכ"ל. ואי"ס"ל לרמב"ם דאם בקל יכול לטור הצבע או אף אם אינו מסירו מי"מ מינבר
 שאינו צבע החפץ, שאינו נדבק, והחפץ והצבע עדין ב' דברים נפרדים המחוברים זה
 לזה, אבל לא דבר א', ולכן ל"ח צובע, וקרי לה "אינו מתקיים", דר"ל אינו מתקיים על
 החפץ בחוק, וצ"ע.

10. מקור לשאלה זו הוא במשנה בשבת דף צד: יוכן הגדלת וכן הכוחלת וכן הפוקסת
 רבי אליעזר מחייב וחכמים אוסרין משום שבות". והטעם שמחייב ר"א בפוסקת הוא
 משום צובע, כדאיתא בגמרא שם בשבת דף צד. ועיין בחיי אדם כלל כד בנשמת אדם
 ס"ק א שכתב להסביר למה לחכמים אינו אסור אלא מדרבנן, וטעמו משום דאין דרך
 צביעה אם אין הצבע מתקיים, ורבנן סברי דהוי דבר שאינו מתקיים.
 ועיין בשו"ת אבני נזר ס"י קע"ט ס"ק ז שתמה על החיי אדם ח"ל: ולא ידעתי מי הגיד
 לו נביאות זה דאינו מתקיים, והרי כל עיקר פטור באינו מתקיים נלמד מכותב ובכותב
 גופי תנן הכותב על בשור חיוב, וכתב הרמב"ם דאף שחמימות הבשר מעברת הכתב
 לאחר זמן הרי זה דומה לכתב שנמחק, עכ"ל. ועיין במנחת חינוך ח"ל: ומ"מ טעמא בעי
 אמאי אינו חייב משום צובע, ולומר דהוי ליה צבע שאינו מתקיים על כן פטור הא בודאי
 מתקיים זמן מה דמתקשטת בו, וכי צריך בשבת שיהא מתקיים לעולם, ודאי כיון
 שמתקיים זמן מה הוי ליה מתקיים בשבת וכו'. עכ"פ אין מובן לי הטעם אם מעברת סרק

5

או' בצק ומאדים מאי טעמא לא תתחייב משום צובע להר"מ וכו', ומטעם דבר שאינו מתקיים לא נהירא, ראחו זמן ניתן דיש ג"כ דיו שאינו מתקיים זמן הרבה, ולומר שאין דרכה בכך, הא אשה דרכה בכך, שוב ראיתי בחיי אדם האריך לכתוב טעם הר"מ משום דבר שאינו מתקיים, וצ"ע, עכ"ל.

אמנם עיין בספר קצות השלחן סימן קמו בברי השלחן ס"ק כ שהסביר הדיו ח"ל: והרמב"ם שפסק דסרק על הפנים אסור מדרבנן, ומשמע אפ"י בצבע חזק המתקיים, וכן הצבע שעושין היום הוא נקלט יפה על העור ומתקיים, ולכך זה אי אפשר לומר בטעם הרמב"ם שפוטר משום דאינו מתקיים, שהרי לא כתב הרמב"ם בסרק על הפנים שהוא אינו מתקיים כמו שכתב דסרק על הברזל פטור שאינו מתקיים, אלא כתב דאסור להעביר סרק מפני שהיא כצובעת ולא כתב טעם לפטור אלא טעם לאיסור שהיא כצובעת ולא צובעת ממש, ומזה סודע למשי"כ המשנ"ב הטעם דאין צביעה דאורייתא על עור האדם, ומיהו הטעם גופי' טעמא בעי הרי כותב על בשרו חייב, וכותב על בשרו אינו מצוי ואין הדרך כן. מכל שכן בצביעה שדרכה של אשה לצבוע. ונראה לשלב ב' הטעמים יחד, דכתב אין הפעולה נעשית בדבר שנכתב עליו, אלא הפעולה היא הכתב עצמו, שהענין הנכתב נשאר רשום לזכרון, וזה שייך גם בכותב על בשר האדם וכו', אבל צביעה אין הפעולה עצם הצביעה אלא בדבר הנצבע שהוא מקבל הצבע, והפנים של האשה אינו בר צביעה שיעמוד ויתקיים, דסוף סוף אי אפשר כלי לרחוץ הפנים לפחות פעם אחד ביום בשחרית וסוף הצבע לעבור ע"י הרחיצה, ע"כ לא הוא צביעה, רק שהיא כצובעת, ואסור מדרבנן, ואף על פי שאפשר להצבע להתקיים עד לאחר זמן אם לא יעבירו אותו, אבל כיון שעומד לעבור ע"י פעולת הרחיצה חשוב אינו מתקיים, עכ"ל. ודחילוק זה, דמלאכת צובע הוא לפעול שינוי בחפץ הנצבע ואילו כותב הוא למען הכתיבה עצמה גופה, כ"כ בקהלות יעקב, ע"י לעיל ציון 3.

9 ס"ק

10) ה"י אצ"ל כ"כ: אשה שצבעה פניה וירדה, אע"פ שהצבע הוי דבר שאינו מתקיים, לרמב"ם פטור אבל אסור, ולסמ"ג חייב כיון דדרכן בכך [פי"ן זכ"ל ס"ל] (ס"ט):

11) ש"ס ע"כ: שמתעביר בשבת (ע"ט) סָרַק על פְּנֵיהָ, *משום צובע. ומטעם זה אסורה (ט) ילקחל בשבת, ומטעם זה אסורה (פא) ילטוח על פְּנֵיהָ בָּצֵק, דקשנזוטלתו מאדים הנפֿשׁר:

12) א"פ ס"ט: כה (ע"ט) סָרַק. הוא צֵבֵע אָדָם. וכתוספתא איתא, שלא תקנה פְּנֵיהָ בְּבָד שֵׁשׁ בו סָרַק, ומשמע אף-על-גב דלא מתקנת דְּבִצְיָהּ, פֿסיק בִּישָׁא הוא. וטעם הנדב"ר, (ס"ה) בִּינון דְּאִשָּׁה דְּרָבָה בְּבָד לִנְפוֹת אֵת עֲצָמָה עַל-יְדֵי צְבִיעַת פְּנִים, מחזי שפיר כצובע, אָבָל אִישׁ שָׂאֵן דְּרָבָה בְּבָד לֹא מְקַרֵי צוֹבֵע, כְּמוֹ שְׂקָנוֹב סוּף סִיָּן שֶׁ דְּמָתָר לְאָכַל תּוֹתִים וְשָׂאֵר פְּרוֹת הַצּוֹבְעִים אף-על-גב דצובע פְּנֵיו וְדָדִיו קָצַת הַאֲבִילָהּ וּמְקַל מְקוּם אֶפְלוּ הַעֲבָרַת סָרַק עַל-פְּנֵי אִשָּׁה גַם-בִּן אִינוּ אֵלָא דְרָבָנוּ, דְּאִין צְבִיעָה מְדַאֲרִיתָא עַל עוֹר הַעָדָם. וְצִין בְּבִאֲוֵר הַלְקָה:

13) ש"ס ז"ל: אסור ליתן לקה על הצפורניים, הן לקה צבעונית (שנא) הן לקה שקופה (ק"ב).

14) ג"ע ר"מ: וּבַם בּוֹה יֵשׁ אִיסוּר צוֹבֵע, דמיש צבע או ברק, שמעתי מהגרש"ז אויערבך שליט"א, והראיה מסיכת נעליים בשמן דיש בזה איסור צובע, ס"ר שכו במ"ב ס"ק יב ובשעה"צ ס"ק סו, ועיין ס"ר שג ס"ע כה. דאסור לטוח בצק על הפנים, דכשינטל מאדים הבשר.

15) א"פ א"ל ק"י

סימן קיד

דתקשט לאשה בליפסטיק

ובדבר אם מותר לאשה להתקשט בליפסטיק, הנה אסורה משני טעמים מאיסור ממזק ומאיסור צביעה, ואם הוא לח שליכא ממזק יש עכ"פ איסור צביעה, וכן אסור לאשה לצבוע את פניה מדין צביעה אבל לזרוק את האודער לבן על הפנים שלא מתקיים כלל אין בזה איסור צביעה.

16) ז"ל א"פ ק"י: יע"ד א"ס וכו' לקל בשנת זאנענאלד, (כ"י) שמתחיל פלמס כנגד השמש, שהמשט יטוץ לוחס), כרנה שטיין זלח לרפואה, וכרנה שטיין זלח, כשגיל ליפות פלמס, א"ס מותר לעשות זלח בשנת ינדרט ז"כ שמתחיל נגד פייכס, לוח כמלופה כסף כ"י שיתשיטו ב"ח כשמש ביותר פליכס. הנה לדמתי אסור לעשות כן בשנת, ומתקדם לומר

ז"ל א"פ ק"י

מדין נשאר לנו, מכ דשושין קן חף שנה
 לשיטה, אלא ליתות, אבל בלמח גם זה אינו,
 נוסח אסור, פי (פי שיש סמי כ"ה) דבהפניה
 ס"ה של פי, איכא משום לזכר, ומטעם זה אסור
 לזכר של פי, זקן, דכשנעלחו מחדים הבנה,
 ומקור בש"ס (שנה דליד ל"ה), ונידושלמי שם
 (פי' כ"ג), כולו איחא דהרקב אפה, חייבה משום
 מלבו, פי נקביע שם, ומשמע דלף אס ששה ללבו
 בש"ה, אסור, וברכה פניום מילע דלסור משום
 תקוני גבול, וניין, מדלר או מדרבנן, ולף רק משום
 מיהוי כמחוק, כמו בענינה וניין, כמחולר בש"ס
 וי"שנה דק"ג פי' ונסוים חבית, וניכ דף י"ה
 יבמה דמי' כחובות ד"ה פי' ועוד בכמה מקומות)
 וברמב"ם ושי' כשייכים לכל כ"ה ול"ה בודלי גם
 פי' דמניח פלמו כנגד כשמש ליתח פלמו ג"כ כיו
 משום כל אלה, ומה דכ"ה אינו ששה כלום, ל"ה
 לביחול, דכ"ה גם בעובל במקרה, אינו ששה רק
 כ"ה שכולן לטובל וכמו קן כ"ה, מה דמניח פלמו
 כנגד כשמש, זה בשלמו כיו מטעה.

(17)

לומר דגראכ כמיקר, לפי' גם ננדי' אסור בכ"ה,
 משום דשכח דלרשואכ קטניו פ"ה, — ומה שכח
 בספר חבלב לדוד שם (אוה פי'ד), ואפשר לומר,
 כיון דשכח לטובל לקריו, לא שוכח מילחא, וגם
 מוכנין לטובל בשכח שלרית, משום קדושה, כמ"ש
 פ' כ"ה פי' דל ע"ה, חושב, דכ"ה בודלי בענינה שחיות
 משום טיילה שרף, או לחוספה קדושה, בודלי
 אסור לשכות, רק לטובל וללחא, וכמחולר בספרים,
 וכיון שכל כליסור כ"ה דמי גר' וכו', כול רק
 בש"ה, כמחולר בש"ס, כמ"ה שפיר שוכח מילחא
 דלרשואכ קטניו, — ול"ה גם ננדי', כיון דגם
 ליתח אסור, ממילא שוכח מילחא דלרשואכ קטניו
 ואסור.

ועוד כל זה, אם יש לו חטנו והנאה בשעה שמונה
 כנגד כשמש, אבל כטוע, דבשעה ששכח
 כושר ביותר, יש לו גער מח, ול"ה שוב שייך, גם
 לאסור מטעם ברמב"ם (פ"ה ס"ה מה כ"ה), גם
 דלכ"ה אין רוחים נמי משרכ וכו', מפני שכל אלו
 גר' כן, וכחיו וקראח לשכח פונג עין שם.

ואחרי שדע לנו כל כ"ה כ"ה זה דומה למה
 דלוחא שם בש"ס, (פי' ש"ה סמי מ"ג),
 שאם אינו שוכח מחר לרחוק חף כמי גר' וכו',
 שאינו גראכ אלא כמיקר, וכחן פי' כ"ה חוספה
 שנה (אוה פי'ד), דלפי מה שכח ברמ"ה (נייד
 סי' ק"ז), שלא לטובל בשבת, אס אפשר לטובל
 מלחמול, כיון דפסחי חכרן ברחיל משום השם
 סחיט, ל"ה אסור לטובל משום מחוק, כיון דל"ה

ועוד שייך בכל אלה, משום מה שכח נחש מים
 רבים, כוזה בשערי השוכה (פי' ש"ה),
 דאסור לרחוק במתלחות שכם לרשואכ, וקרוב
 שכלים לידו חילול שנה דלר פי"ה, וכמו כן באלו
 כולונענעבער, שכלים ושפטים ממוס בשמש,
 ופ"ה לנשיחות מקודם ולחריין, וכלים לידו חילול
 שנה דלר ודרכן, ומן ל"ה כממשכ בעלמו גר'ם
 למשות משכח חול ח"ה, פי' אין למשות קן בש"ה.

ג.

וע"ה כשאלה, קומקום כחחמס פי' אור ללקפריק,
 וכמניע למדכ ידושכ, משסיק למבד, אס
 מותר לנשחמס ככס בשבת, אס מחויבר ללקפריק.
 הנה כבר שאלתי בכח"ה כ"ה, פי' ממה חלק (ח"ה)
 פי' ק"ז), ומשם תקטנו.

וכניי כ"ה וידיו דושח"ה ומוחס בכל חוחמי נרכוח
 יצחק יעקב וריים

(18) יחול' 3: כ"ה

גדול, שאוסר זאת מן התורה. ולכאורה נתינת הפודרא על הפנים בשבת,
 דומה להעברת סרק על פניה שאסרו חז"ל. אולם לאחר התבוננות נראה שיש
 לחלק בין העברת סרק שהוא דבר המתקיים, לנתינת אבקת הפודרא על הפנים,
 שבמשך זמן מה היא מתנדפת מאליה ואינה מתקיימת כלל, וכעין מה שכתבו
 האחרונים שמותר לתת מי בושם על הפנים והידיים בשבת, ואין בזה משום
 (סימן צב), ובשאלת יעב"ץ (סימן מב), ובשו"ת גנת ורדים (בקונטרס גן המלך
 סימן סא), ובפתח הדביר (סימן שכו), ובמשנה ברורה (סימן קכח). ועוד.
 והוא הדין לאבקת הפודרא שאינה מתקיימת כלל. וכן פסק להתיר מטעם זה
 הגאון רבי משה פיינשטיין בשו"ת אנרות משה (סימן קיד). ומלבד זה נראה
 ||שלא אסרו העברת סרק אלא מפני שהסרק נדבק יפה בעור הפנים, וכמו שכתב
 המאירי שבת (דף צד ע"ב), וזו לשונו: „אסור לאשה להעביר סרק על פניה
 בשבת, והוא הדבקת סמים אדומים על פניה להראות עצמה שהיא נאה, מפני
 שהיא כעין צביעה. וכן פסקו גדולי המחברים". אבל אבקת פודרא שאינה
 נדבקת בפנים, אין בזה משום איסור צביעה אפילו מדרבנן. וכן פסק הגאון
 ארבי אברהם חיים נאה בספר קצות השלחן חלק ח' (סימן קסו אות כ'), שכל
 שאין הצבע נדבק יפה בנצבע לא שייך בו נדר צביעה, ולכן יש להתיר להשתמש
 בפודרא בשבת. ע"ש. ואין להקשות על זה ממה שאסרו בירושלמי (פרק כלל

גדול, כפיסקת המלבנו) היא איתתא דשרקה אפה חייבת משום מלבן. ופירש בקרבן העדה, אשה שמעברת סרק על פניה ללבן בשרה, חייבת משום מלבן. ואם כן לכאורה גם אבקת הפודרא שהיא מלבינה ומצהירה את הפנים, יש בה משום איסור מלבן. זה אינו, שיש לומר שבירושלמי מדובר באופן שהסרק נדבק בעור הפנים, וכגון משיחת עור הפנים על ידי קרם שהוא נדבק היטב בשיש לאסור משיחה כזאת גם משום ממרח שהוא תולדת מלאכת מסחק. ואמנם בשו"ת מהר"ם בריסק חלק א' (סימן כג) כתב, שבפודרא לבנה שאינה עשויה לשנות צבע עור הפנים למראה שונה, יש להתיר, אבל בפודרא צבעונית שמשנה גוון עור הפנים למראה אחר, יש לאסור כדין העברת סרק. וגדולה מזו כתב (בשו"ת בית ישראל (סימן נו) לאסור נתינת אבקת פודרא בכל ענין. מכל מקום נראה שהעיקר להקל מהמעמים הנ"ל, בין באבקת פודרא לבנה, ובין באבקת פודרא צבעונית, הואיל וכל עיקר איסור העברת סרק בשבת הוא מדרבנן, וגם הוא שנוי במחלוקת, כי מכואר בספר המאורות, "שהרי"ף ובעל ההשלמה השמימו דין זה מהלכותיהם, מפני שמוכרים שהאוסר כן בגמרא יחידאה הוא, ולא קיימא לן כוותיה, שאין דרך צביעה בכך". וכן כתב המאירי שם בדעת הרי"ף. ואף על פי שאנו אין לנו אלא פסק מרן השלחן ערוך להחמיר, אבל אין להוסיף לאסור גם נתינת פודרא שאינה מתקיימת כלל, וגם אינה נדבכת בפנים, כמו העברת סרק ואודם שפתים. ולכן יש להתיר נתינת פודרא גם צבעונית, נבלבד שלא תהיה מעורבת במשחה או קרם. וראה לרבינו אליעזר בר נתן, הראב"ן (סימן שנ"ד), שהתחשב להקל בנידון כזה, מטעם שלא יתגנו על בעליהו, בפרט לאשה הרגילה בכך. ובשל סופרים הלך אחר המיקל, כמכואר במסכת עבודה זרה (דף ז.ו). וכן פשט המנהג להקל והנח להם לישראל.

19

סימן כז
שימוש באבקת איפור לצביעת הפנים בשבת
ד אדר ראשון שדמ"ח.

למע"כ נכדי היקר הרה"ג מהר"ד מרדכי טנדלר שליט"א.
הנה נכון מה והשבת להרה"ג מהר"ד זח ריבשרגער שליט"א אהות מש"כ בספרי אג"מ אר"ח ח"א סימן קי"ד בענין צביעת הפנים. ודיל התשובה, וכן אסור לאשה לצבוע את פניה מדין צביעה, אבל לזדק את הפאודער לבן על הפנים שלא מתקיים כלל אין בזה איסור צביעה, ע"כ ואמרת שלכאורה יש להתיר מנאי טעמא גם במיני אבקת איפור (פאודער) הצבעים וכמו שהוזכר בשמי בדברת ל'זורה הדראה" חלק ד דף סז.

וגם נכון מה שאמרת שיש ליתר מליתן היתר כללי וגם לאבקה לבנה, שאחר הגסיון וחוקיות חדישות נראה שרוב האבקות והמסכות לחמדוק נשים נעשות עם בסיס של מני שמנונית, ויש מהם שמחיימים לזמן.

וממילא יש ברוכך חשש צובע, ורק האחרים שאינם מתקיימים מתירים. ובלי נסיון באומדן דבר כזה, קשה להכריע מן הסתם. ובתשובתי ת"ל כהנתי לאבקה לבנה פשוטה ונקראת "טאלק" הנעשית בלי שמנתיח ואינה מתקיימת. עוד מוכן כי בהכנת תמדוקי נשים, יש ליתר גם כן מאיסור ממחק, ולהכין האבקה מקדם שבת. וקנן אהבך בלר"צ,
משה פיינשטיין

PUBLIC NOTICE

The following is a translation of a statement issued by Hagoan Rav Moshe Feinstein, שליט"א.
(See Inset)

"In reference to the tshuvah (halachic opinion) which was published in the *Igros Moshe Orach Chaim Vol 1, Chapter 114*, the following observation was brought to my attention.

"The tshuvah states that it is permissible to powder one's face with 'white powder' on Shabbos because such powder does not adhere well to the skin, and thus is not included in the prohibition against dyeing. It was observed that this reasoning may be used to permit the utilization of colored powders of similar properties, as was indeed stated in my name in the journal *L'Torah V'Horaah Vol. 7, p. 28*.

"However, although this reasoning is essentially valid, it should not be used as a basis for the unqualified exemption of powders — colored or white — from the prohibition against dyeing. Extensive experimentation and inquiries have indicated that most cosmetic powders contain an oil base which causes the powders to adhere to the skin to a considerable degree. In these cases they are included in the prohibition against dyeing on Shabbos or Yom Tov. Nevertheless, there are some powders which, despite containing similar ingredients, do not adhere to the skin. The use of these powders is permitted. It should be noted that without the proper experience in conducting such experiments it is extremely difficult to make an evaluation. It should also be noted that the pub-

lished tshuvah actually referred to talcum powder which has no oil base and does not adhere to the skin.

"It goes without saying, of course, that even permissible powders may not be 'ground' and must be prepared before Shabbos or Yom Tov."

21

RABBI MOSHE FEINSTEIN
485 E. D. N. DRIVE
New York, N. Y. 10022
Chapters 7-1222

תשובה פנימית
לשאלה ששאלו
בפני

השאלה היא האם ניתן להשתמש בציוד קוסמטי המכיל שמן או מוצק על פניו בשבת ויום טוב. התשובה היא שיש להבחין בין ציוד קוסמטי המכיל שמן או מוצק לציוד קוסמטי המכיל אבקה בלבד. ציוד קוסמטי המכיל שמן או מוצק אינו מותר לשימוש בשבת ויום טוב משום שיש בו רכיב המאפשר לו להימלט מהפנים ולצבוע את הפנים. ציוד קוסמטי המכיל אבקה בלבד מותר לשימוש בשבת ויום טוב משום שאינו מתייבש על הפנים ולא צבוע את הפנים. יש להיזהר להשתמש בציוד קוסמטי המכיל אבקה בלבד.

גאון רבי משה
פיינשטיין

Extensive testing has determined that the following cosmetics are permissible for Shabbos usage. Please note that it is essential that no base or water be applied to the face prior to application of cosmetics. This listing is exclusive; it is not to be assumed that similar colors of the same or other brands are permissible.

- STAGELIGHT: Silvery Blue, Pink Champagne, Icy Rose, Flamingo Pink, Sunset Pink, Indigo, Wedgewood, Pale Mist
- CLINIQUE: Blended Face Powder — Rose Glaze, Young Face Powder Blusher — Extra Rose.
- ULTIMA II: Violet Sky, White Mist, Spunsilver Blue.

- COVER GIRL: Aqua Frost
- LANCOME: Aplum, Orchid Opale, Peach Nectar, Bleu Lagune.
- MAYBELLINE: Blooming Colors Powder Shadow Collection — Fresh Plum, Wild Violet, Pink Carnation, Sun Rose.
- ESTEE LAUDER: Tender Blusher — Fresh Plum, Candlelit Rose.

For Further Information Please Contact
Rabbi D. Weinberger or Rabbi M. Tendler at (212) 520-9645/6

8

PHONE NO. 516-239-2444

FAX NO. 516-239-2199

CONGREGATION SHAARAY TEFILA
CENTRAL AND LORD AVENUES
LAWRENCE, N.Y. 11559

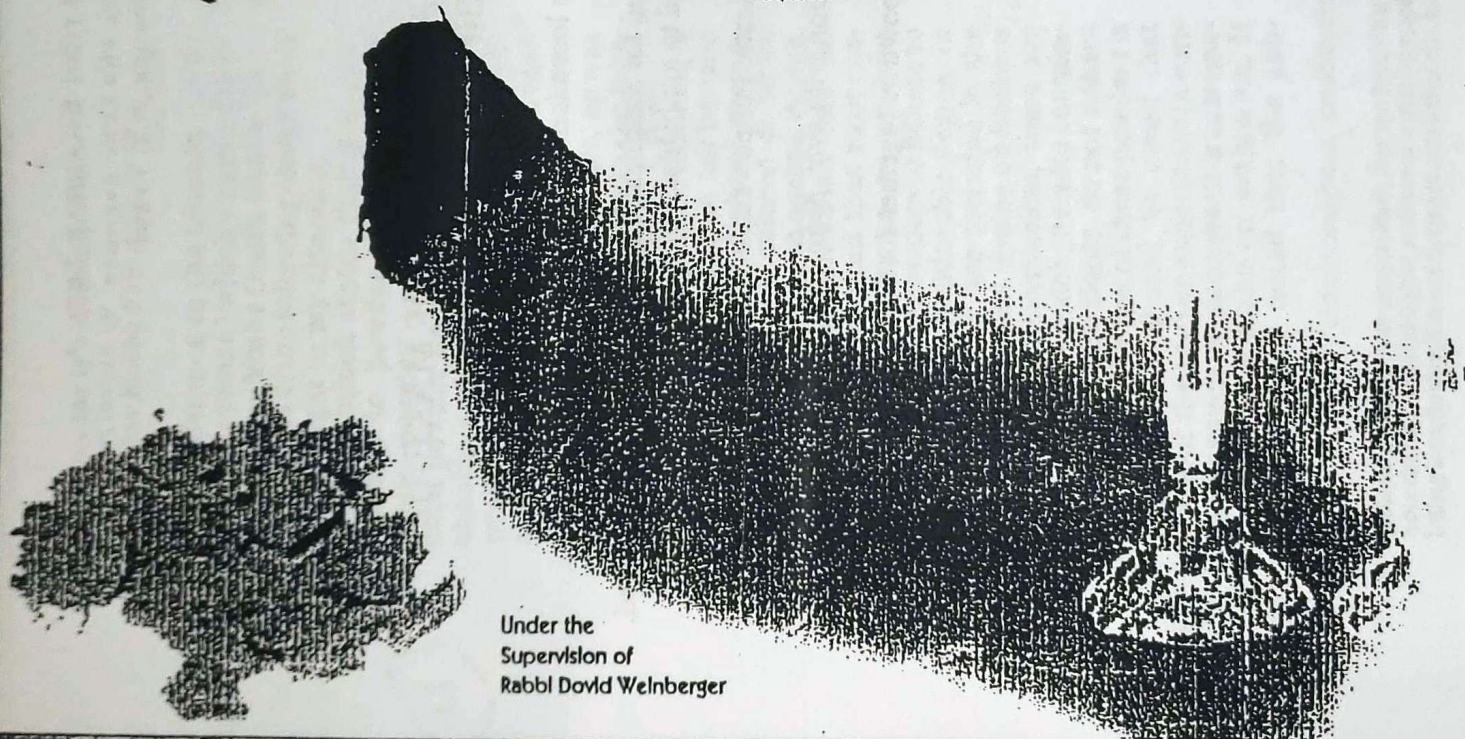
22
DAVID WEINBERGER
RABBI

T'82

GUIDELINES FOR APPLICATION OF MAKE-UP ON SHABBOS & YOM TOV

- 1) All permissible powders must be in loose form.
- 2) An applicator specifically designated for Shabbos & Yom Tov use should be used.
(Additionally, your fingers may be used to apply make-up)
- 3) Your face must be dry prior to application of powder.
- 4) No powder may be used in conjunction with even permissible base or foundation.
- 5) One may not mix even permissible powders together for Shabbos & Yom Tov.

"Gut Shabbos, You Look Beautiful"

Under the
Supervision of
Rabbi David Weinberger

NEHEDAR
APPLICATION
INSTRUCTIONS
FOR SHABBOS
AND YOM TOV

ALL PERMISSABLE
POWDERS MUST BE IN
LOOSE FORM

AN APPLICATOR
SPECIFICALLY
DESIGNATED FOR
SHABBOS AND YOM
TOV SHOULD BE USED

YOUR FACE MUST BE
DRY PRIOR TO
APPLICATION

NO POWDER MAY BE
USED IN CONJUNCTION
WITH EVEN PERMISSIBLE
BASE OR FOUNDATION

OR

YOU MAY NOT MIX
EVEN PERMISSIBLE
POWDERS TOGETHER
FOR SHABBOS AND
YOM TOV

FOR A SALESLADY IN YOUR AREA
PLEASE CALL NEHEDAR COSMETICS
TOLL-FREE 1-866-999-7788

All products by Nohedar Cosmetics conform to the halachik guidelines of Rabbi Moshe Feinstein ztz"l, the Rambovitzer Gaon, and the Chofetz Chaim ztz"l. There are poskim who do not permit the use of powder cosmetics on Shabbos and Yom Tov.

נ"מ. אסורה האשה להשתמש בשבת וביו"ט בפודרה (אבקת איפור) מעורבת במשחה (קנו) או בפודרה סבון (קנו). ואף נכון שלא לתת פודרת איפור על הפנים. גם אם אינה מתדבקת היטב אל עור הפנים (קנח).

23

... (קנה) עיין קצוה"ש סי' קמו בכדה"ש ריש סי' כ, דכל שהצבע אינו דבוק לנצבע אינו בגדר צביעה. אולם בשו"ת אג"מ או"ח סי' ק"ו אוסר, וכ"ה דעת הגרש"ו אויערבך שליט"א, וע"ש באג"מ, דאם רק זורקין על הפנים את האבקה ואינה נדבקת היטב - מותר. והגרש"ו אויערבך שליט"א מפקפק גם בזה, דכל שמכוין לצביעה, אפי' לזמן מועט מנלן להתיר, ובפרט שלדעת כמה ראשונים יש איסור

ע"כ
31:31 וקדורה

1: Use of blush powders on Shabbos

On the basis of this concept, there are those who permit the use of cosmetic blush powders on Shabbos because it is contended that the powder has no adherence and can easily be wiped away from the skin.

Unfortunately however, this does not hold true in all cases. These powders often contain an oil base that causes the blush to adhere and become well absorbed into the skin - to the extent that a significant effort (i.e. washing with soap) is required for removing it.

Moreover, even simple blush powders (i.e. without an oil base) have a significant sticking effect on the skin and should therefore be classified as at least

Tzovaya M'derabanon. Nevertheless, there are those who contend that this particular type of blush powder is permissible on the basis of a combination of Halachic factors.

In conclusion, there seems to be no clear consensus amongst the leading contemporary Poskim for approving any kind of cosmetic rouge powders. It is therefore safest to assume that blush powders are indeed a forbidden form of Tzovaya on Shabbos (see also E further).

24

Rabbi Bleich
P. 712

25

Rabbi Bleich
RJS 9 p. 73

/ Attempts to confirm the findings reported in *Jewish Woman's Outlook* were unsuccessful. Five of the cosmetic powders approved for Sabbath use were selected at random and applied to the surface of the skin. In each case the color remained clearly visible for periods varying between 60 and 90 minutes. Ordinary talcum powder was found to be recognizable for 45 minutes subsequent to application. An attempt was made to remove those products by brushing and rubbing the skin lightly. No appreciable difference was found in the effort required to remove the approved substances as distinct from the effort required to remove non-approved substances. To be sure, since such tests do not lend themselves to precise quantification, the assessment of the results is largely subjective. Nevertheless, it would appear to this writer that those substances are encompassed within the category of *davar she-eino mitkayyem*, i.e., substances which adhere but which do not adhere for an extended period of time, and hence the use of such substances is proscribed *de minimus* by virtue of rabbinic decree.

כתובת
יזכרה

ת"ח

שלמה

רבי יהושע נויבירט

עטרת

הגאון רבי יהושע נויבירט שליט"א
ראש ישיבת 'חכמת שלמה' ובעמח"ס 'שמירת שבת כהלכתה'

בדיקות שנעשות ע"י קיסם או נייר בשבת

בדיקת שתן ע"י קיסם או נייר מיוחד לשם קביעת רמת סוכר
אצל אדם וכן כדי למצוא את הימים הפוריים אצל האשה

מלבין, סימן שנתכפרו בניי מכל עונותיהם, והאי כל כונתו של קשירת הלשון רק לרגע אחד, לראות אם תלכין הלשון או לא. ומשמע דכל שעושה רק לזמנו אין בו כל איסור משום קשר. אלא שכבר מקשה מ"ר פ"הגרש"ז אויערבך זצ"ל בספרו מנחת שלמה ח"ב סי' יג (א), דלכאורה מהגמרא בסוכה לג ב רש"י ד"ה הותר אגדו לא מבואר כן.

ואולם יש לרדן מהגמרא בכתובות ז א - והלכתא דמותר לבעול בתחילה בשבת. והרי ידוע שהיא שמה שמלה מתחתיה להוכיח שהיא בתולה ולא בעולה, ור"ל שדם יעבור על הסדין, והתורה אומרת "ופרשו השמלה", וא"כ הוא (או היא) מעונינים שהסדין יהיה צבוע, ואעפ"כ התירו חז"ל לבעול בתולה בשבת. ואף שבסי' רפ בביה"ל ד"ה מותר, מביא דברי המ"א בסי' שכ ס"ק כד שם הרדב"ז דחומרא יתירה היא כיון שהוא דרך לכלוך. וע"ש במ"א דמ"מ גם דרך לכלוך יש להחמיר, ולכן אין להקל, ועיין בא"ר על דברי המ"א דנ"ל להקל אם אי אפשר בענין אחר. (אלא דבעצם דברי הביה"ל

בספר ישיב משה (מלקט פסקים מהגר"ש אלישיב שליט"א) מביא שאלה ששאל את מרן שליט"א, בנידון הנ"ל, והוא שליט"א בדף מג ס"ק ב 2 עונה, דבזמן שהוא פס"ר לצביעה חייב משום צביעת הנייר. ושם בביאורים הוא דן, אם לחייב משום צובע, או רק דרבנן. ע"ש נראה דיש בו איסור, עכ"פ דרבנן.

כעת נברר אם אמנם נכונה השמועה, כי אני בעצמי בנוכחות עדים נאמנים שמענו מפה הקדוש של מרן דעה הפוכה, שמותר להשתמש בקיסמין האלה, עכ"פ בשעת הצורך. וסברתו עמו, דאין זה אלא דרך לכלוך, כי מיד אחרי שהשתמש בקיסם ומצא מה שרצה לראות, הוא זורק את הקיסם, עכ"ד.

ולכאורה יש להוסיף, דמ"ש מדברי המהר"ל דיסקין זצ"ל בקו"א אות לה דכל שמלאכתו זמנית, אפילו אם בסופו של דבר הדבר מתקיים, אין זה נקרא מתקיים, והראיה משעיר לעזאזל שקושר לשון של זהורית חציו בין שני קרניו ודחפו לאחוריו, ואם ההוא

י"ע, כי הוא מדבר על ענין קינוח בלי כל מטרה נוספת, אבל אין הוא מזכיר שמדובר שהוא צריך את המפה לאיזה שהוא מטרה לדעת אם היא בתולה או בעולה וצ"ע.

ולעשות אותיות פורחות באויר מוכרח לעשותן על דבר ממש כדי שיחקיימו, ונמצא שהנייר משמש להאותיות, ולא כמלאכת צובע שהצביעה משמש להשביח דבר המקבל את הצבע, ע"ש.

בחינושי ת"ס לכתובות נכנס לבעיה זו של צביעת הסדין, ח"ל, ויש לעיין אמאי לא מחייב הכא משום צביעה דניחא ליה לצבוע הסדינים בדם לראות שהיא בתולה שהרי לכך מכניסים מפה ושושבינים ועדיף מבית השחיטה דניחא ליה דליתווס כי היכא דליתי אינשי ולזבני. והח"ס מתרן, מכאן נראה דלא שייך צביעה אלא כשהוא לצורך דבר הנצבע כגון בית השחיטה שעיי"ו יראו שנשחט היום, א"כ ע"י הצביעה נתרפא הבשר, משא"כ צביעת הסדין, אדרבה לכלוך הוא לו, רק לפרסם שהיא בתולה חה לא מיקרי צובע, ע"ש.

בנוסף לכך מצאתי בשר"ת ציץ אליעזר ח"י סי' כה פ"א ס"ק ד, שגם הוא דן בנידון שלנו (ואמנם הוא מדבר שם דאינו אלא חצי שיעור, ומה בכך, והרי גם חצי שיעור אסור מן התורה, והנפק"מ הוא רק לגבי העונש, וצ"ע), ומסקנתו דאין זו דרך צביעה דאורייתא, כי אין דרך צביעה בכך לצבוע לא למטרת צביעה כי אם למטרת הבחנת מחלה, והצביעה פשלעצמה דרך לכלוך היא, ע"ש דלכן יש להחזיר לעשות זאת גם עבור חולה שאיב"ס, ע"ש.

בנוסף לכך מצאתי בקהילות יעקב לשבת סי' לו ס"ק ב, ח"ל ויש להסביר ד"ז היטב די"ל דהחילוק שבין כותב לצובע הוא דענין צביעה הוא עשיית תיקון בדבר הנצבע שמשביחו ומייפהו בזה, ומלאכת כתיבה הוא איפכא שהדבר שנכתב עליו הוא משמש להאותיות ועיקרו לעשיית אותיות מתכונן, אלא שלפי שא"א

גם מצאתי בשש"כ פל"ג הערה פג בשם מו"ר הגרש"ז אויערבך זצ"ל, ובמסקנתו הוא כותב, אך יש להסתפק, דכיון שאין רוצים כלל בצביעת הקיסם, רק למען דעת דבר אחר, אין זה דומה כלל לצביעה שהיתה במשכן, ולכן טוב לעשותו באופן שהשתן יתקרב מאליו אל הקיסם, דחשיב רק גרמא, עכ"ד.

מותר לבדוק שתן של חולה במיני קיסמים מיוחדים לכך, אשר בעזרתם ניתן להכיר, אם אין בשתן עקבות דם או סוכר וכדו' (פא). אבל אין להשתמש לצורך בדיקה זו בכדורים המיוחדים לכך, אם אמנם הם מכילים חומר אשר מביא את השתן לרתיחה (בג). ויש מי שמפקפק גם בבדיקת שתן בעזרת מיני קיסמים (גפ), אלא אם הוא עושה כן כדי למנוע סכנת-נפשות, או אפילו רק ספק סכנת-נפשות.

(פא) ואין בזה משום צביעת הקיסמים, עיין שו"ע הרב סי' שב בקו"א בסוף דבריו, וכל שאין לו חפץ בה כלל, וגם אין דרך העולם לחפץ בה — לית לן בה, ולכן מותר לנהל לבדוק בשבת בו' הנקיים שלה, ונראה עוד ראייה מכתובות ה ב תודיה לדם... ור"י מפרש, דצריך לראות אם היא בתולה, ולא מירי שם אלא לענין הוצאת הדם ולא לענין צביעת הסדין, ועיין שערם מצוינים בהלכה סי' זא ס"ק ז, שו"ת ציץ אליעזר ח"י סי' כה פ"א ס"ק ד (וובריו שם צ"ע, והא נב חצי שיעור אסור).

מהגרש"ז אויערבך שליט"א, דשאני מהא דלעיל הערה פא, שרוצים רק לראות אם יש דם או לא, ורק מפני שא"א להוציא הדם באצבע, לכן עושים ע"י כו' לדעת על ידו אם יש דם או לא, משא"כ הכא הרי מעונינים לראות השתנות הצבע הנעשה ע"י השתן, ומכיון שכן אפשר דשפיר חשיב צובע. אך יש להסתפק, דכיון שאין רוצים כלל בצביעת הקיסם, רק למען דעת דבר אחר, אין זה דומה כלל לצביעה שהיתה במשכן, ולכן טוב לעשותו באופן שהשתן יתקרב מאליו אל הקיסם, דחשיב רק גרמא, עכ"ד. (פד) עיין

27
173

28
220
248

29
עפ

30

(31) שם כ"ס: יוק

יד. מותר להכניס חומר מחטא למיכל • של מיי-הדהחה בבית-השימוש. אבל יזהר מלהשתמש בחומר כזה שהוא צובע את המים (מד). ואף אם הוא נמצא במיכל כבר מלפני שבת. יוציאנו מבעור-ימים.

(32) ה"ה: אל

(מד) שמעתי מהגרשו אויערבך שליט"א. דאית ביה משום צובע, כיון שכחנתו לצבוע המים. (מד"י) עין סי' שיג במ"ב ס"ק מה.

ש"ס (3) פ"א ד"ק ח"כ: א"ב

סימן כב

ברור הלכה בדין צביעה בשבת באוכל ומשקין העומדים לשתייה ולאכילה ושאינם עומדים לשתייה ולאכילה

נשאלתי אם שרי להניח בכלי המחזיק מים של בית הכסא (הנקרא בלע"ז פענק) חומר מי צבע מיוחד המונח בקופסא שיש לו ריח טוב, באופן שכשהמים שבבית הכסא מנקין ומורידים הליכלוך, המים תבאים מכלי המחזיק (פענק) המים יהיו צבועים ע"י מי צבע שבקופסא וגם יהיו לו ריח טוב להסיר ריח חבית הכסא, ועיקר כוונתו משום הריח ולשם יפוי בעלמא עושים אותו בכל מיני צבועים.

השבתו טוב להחמיר ולמיקל יש לו על מה ועל מי לסמוך בלא חשש, ואם הוא

ש"ס (3) ח"כ: א"ב

בדבר משקפים שנקרא "פוטוגר" וכדבר אחד שמעיה ואמר שהכל על כוס יין של קידוש

כ"ד טבת תשל"ב

מע"כ ידידי הנכבד מהר"ר נחמן יוסף סתערסקי שליט"א.

הנה בדבר זכרית של משקפים שנקרא פוטוגר שנעשו באופן זה דכשהלכים בשמש הם כמו משקפי שמש וכשהלכים בצל נעשה בחזרה משך רגעים בהיר כזכרית רגילות של משקפים איני רואה בה איסור לא משום צובע ולא משום מתקן מנא. דהא לא נצבע כלום מדבא מראה הראשון בחזרה וכן תחר חלילה כמה פעמים, דאף אם ניתן לשם דבר שנכנס על הזכרית ובאמצע איזה צבע המכסה הרי לא מצביע את הזכרית אלא שמכסה אותה, ומתקן מנא דאף לא שייך דהא כן הוא עשיית המנא שמתבסא בשמש ומתגלה בצל.

איש איסתנים ומצטער מהריח חבית הכסא וכיותר אם ישנו תרבה ילדים קטנים בעזוזי"ת. כן ידבו, בבית והריח מצטער ביותר וקשה לו לסבול הריח הרע או בשופי יכול לסמוך ולהחיר וא"צ להחמיר, וכמו כן אם קרובים באים לשבות שבת אצלו ובלא מים אלו תביה"כ ריח רע לו מפני כבוד הבריות שרי וא"צ להחמיר, וכן אם עושה סעודה בשבת לחבריו כמו קבלת פני חתן וכיוצ"ב ורבים יבואו אצלו ועי"ז שרבים ישתמשו בבית"כ יהי לו ריח רע, מפני כבוד הבריות שרי.

א) איתא נש"ס (שבת ע"כ א') שוחט משום מאי חייב רב אמר משום לובט ושמואל אמר משום נטילת נשמה ואף משום לובט. תו איחא חסא (ע"כ ב') כהי מאן דמלח בישאל לרבנ"כ חייב משום מטנד ולרבא פטור משום דאין סיבוד באוכלין, וכי קמוחי"ז מן כה"ס (בחי טס) פל כה דפסק הרמב"ם דכשוחט חייב משום נטילת נשמה כשמואל ודלא כרב אף משום לובט כקשה כלל כלל גדול צדינו הלכה כרב נגד שמואל באיסורא, ותייז משום דקיי"ל כרבא דכוח בתרא דאין סיבוד באוכלין וכמו דאין סיבוד באוכלין כמו כן אין צביעה באוכלין ורב הי' ס"ל דיש צביעה באוכלין כרבנ"כ ושמואל ס"ל כרבא דאין צביעה באוכלין, ולכן פסק הרמב"ם כאן כשמואל ולא כרב דשמואל אחיא כרבא, וכ"כ בחש"י ח"ל (סי' ל"ב) וכיו"י לאו"ח (סי' ש"כ אות ט') הביאו, וכחז שמיושב בזכ פסקו של הרמב"ם ככל דברי הח"ס. ולכאורה קיי"ל כמו דאין צביעה באוכלין כמו כן אין צביעה במשקין דמאי שנא (ולקמן נדבר מזה), וא"כ אין צביעה במים ושאלתינו נפטר דשרי להריק במים כגם שפיי"ז חזון מלאה מי לבע בהמים וילבטנו.

(35) שם כ"ס: יוק

יח. ובאשר למשקפי-שמש, הנה ישנם מינים שונים, ודינם ישתנה לפי כל מין ומין, וכפי שיבואר.

(א) משקפי-שמש רגילים שאדם מרכיב כדי להגן על עיניו מפגיעות קרני השמש, אין לצאת בהם לרשות-הרבים, ובכלל זה גם משקפי-שמש שמרכיבים אותם על גבי משקפיים רגילים (עו).

משקפיים סחלפי-צבע, מותר ללבושם בשבת (ט).

(36) ה"ה: אל

(ט) ואין בזה משום איסור צביעה, מכיון שהאדם עצמו אינו צובע, והוה דומיא דארס שיושב בשמש ומסתופף, וכן אין לצבוע הוה כל קיום מכיון שמיד כשנכנס לצל, הצבע חוזר לכמו שהיה בתחילה, והוה כעשוי לנעול ולפתח תמיד, עיין סי' ס"ב במ"ב ס"ק י"ג, ועיין ש"ת אג"מ או"ח ה"ב ס"י מה. (טא) עיין שו"ת הר צבי או"ח ס"י קע"ג, אהר"י שהביא היתר לצאת במשקפיים רגילים והוה

BIFOCAL LENSES 1
PHOTOGREY 2

(12)

בש"ת אדמת קודש חלק א' (חלק או"ח סימן ה) שהמעברת סרק על פניה
 הוי צבע המתקיים, וכן כתב בש"ת אבני נזר (סימן קעג אות ז). ואין דבריהם
 מוכרחים). ומכל מקום נראה שכנידון שלנו אין בו איסור כלל, שהרי כל
 המלאכות האסורות בשבת למדנו ממלאכת המשכן, (שבת מט:), וכל דתקון
 רבנן כעין דאורייתא תקון, לאסור אף בדבר שאינו מתקיים גזירה משום דבר
 המתקיים, והרי הצביעה שהיתה במשכן היתה על ידי צביעה בחומר ממשי
 הניתן על גוף אחר, כגון צביעת חוטי צמר בצבע תכלת או ארגמן. [או אליבא
 ההירושלמי (פרק כלל גדול הלכה ב), מה צביעה היתה במשכן, שהיו משרבטין
 בבמה בעורות אלים מאדמים. ועיין בקרבן העדה שם. ובש"ת בית אפרים
 (חלק או"ח סימן כב). וכספר חמדת ישראל (כמלאכת הצובע דף נו ע"ב).
 //ע"ש]. מה שאין כן בצביעת הזוגיות העשויות מחומר הרגיש לקרני האור
 ועל ידי כך צבען משתנה מאליו, ונעשות כהות או בהירות, שאין לזה כל
 דמיון למלאכת הצביעה שהיתה במשכן, בזה אין לאסור אפילו מדרכנן. וסמוכים
 לכך ראיתי להנאון רבי דוד אופנהיים בש"ת נשאל דוד (חלק או"ח סימן ט),
 בד"ה ואף, בדין נייר שכתוב עליו דברים סודיים במי בצלים או במי לימון,
 באופן שאי אפשר לקרוא מה שכתוב בו אלא על ידי קרוב הנייר סמוך לתנור,
 ועל ידי החום חוזר ונפלט הכתב, ויהיה רישומו ניכר למען ירוץ הקורא בו,
 האם מותר לקרב הנייר בשבת אצל התנור, או יש בזה איסור משום כותב,
 והשיב, שנראה שמכיון שאינו עושה שום מעשה של הכתיבה, רק ממילא נפלט
 הכתב מכח חימום, אין בזה איסור כלל. וקצת ראיה לזה ממה שאמרו במדרש
 שמואל, שהמעשה של דוד שבא אצל אחימלך, ושאל לו באורים ותומים, היה
 בשבת. [וכן הוא בילקוט שמעוני שמואל, רמז קל. ועיין במנחות צה:; ובפירוש
 הד"ק שמואל א כא ז]. ובגמרא יומא (עג:), כיצד נעשית (התשובה של
 אורים ותומים), רבי יוחנן אמר בולמות. (פירש רש"י, שהאותיות היו בולמות
 כגון ע' משמעון, ל' מלוי, ה' מיהודה, לומר עלה. וכל אחת אינה זזה ממקומה
 באלא בולמת במקומה, והוא מצרפן). ריש לקיש אמר מצטרפות. ואם איתא,
 איך מותר לעשות כן בשבת, הרי בין למר בין למר הוי ככותב. אלא ודאי
 שמכיון שהכתיבה נעשית מאליה, וממילא קא אתי, אין בזה איסור, ואין
 לדחות דשאני אורים ותומים שהוא כתב שאינו מתקיים, שמיד היו חוזרות
 האותיות למקומן כהוייתן, שהרי מבואר באחרונים (סימן שמ סעיף ה),
 3/ שהכותב אותיות אפילו כשאינו מתקיים אסור. ע"כ. ולפי זה מכל שכן כאן
 שהזוגיות משתנות מאליהן על ידי רגישותן לקרני האור, שאין בזה חשש
 איסור כלל. ואף שיש מקום לדחות הראיה הנ"ל, משום שהשואל באורים
 ותומים אינו עושה שום פעולה כלל, ואינו אלא גורם, שאם הכהן ראוי וכדאי,
 משיבים לו, וכמו שאמרו (יומא עג:), כל כהן שאינו מדבר ברוח הקודש

וששכינה שורה עי
 עלתה לו. ומכיון
 המקרב את הנייר
 הוא עושה בעצמו
 איסור מדרכנן מי
 סק"ג), שהכותב ד
 רישומו ניכר, וכש
 וניכר הכתב, נראו
 מכל מקום אסור נ
 יוצא עם המשקפיי
 יש לומר שעל כל
 דידן אף להפרי נ
 וביציאתו, ואין זה
 פסיק רישיה בדרב
 חלק א' (חלק או"ח
 מה שכתבו הרמב"ם
 והר"ן שם. ולכן אין
 בש"ת אגרות מש

שאלה: האם מותר
 איסור בו
 תשובה: לכאורה
 ובשלחן
 מיפה של פרקים, ו
 אם דרכה להיות ר
 מותר לפרקו ולהחזו
 שהלכה כסתם. ונ
 אם יתנועע בתוך ו
 והסמ"ג פירש, של
 גם השעון שדרך ל
 שמא יתקלקל, מותר

38

סרק על פניה
 1. ואין דבריהם
 2. לל, שהרי כל
 3. וכל דתקון
 4. רה משום דבר
 5. בחומר ממשי
 6. מן. [או אליבא
 7. שהיו משרכמין
 8. ת בית אפרים
 9. דף גו ע"ב].
 10. לקרני האור
 11. שאין לזה כל
 12. רבנן. וסמוכים
 13. ג"ח סימן פ).
 14. או כמי לימון,
 15. סמוך לתנור,
 16. וכן הקורא בו,
 17. משום כותב,
 18. ממילא נפלם
 19. אמרו במדרש
 20. ותומים, היה
 21. נה. ובפירוש
 22. (התשובה של
 23. היו בולמות
 24. וזה ממקומה
 25. ואם איתא,
 26. ב. אלא ודאי
 27. איסור, ואין
 28. היו חזרות
 29. מ סעיף ה).
 30. וכל שכן כאן
 31. ין בזה חשש
 32. וזאל באורים
 33. ראוי וכדאי,
 34. ברוח הקודש

וששכינה שורה עליו אין שואלים בו, שהרי שאל צדוק ועלתה לו אביתר ולא עלתה לו. ומכיון שאין כאן אלא גרמא בעלמא, אין בזה איסור כלל. אבל חמקרב את הנייר לחום התנור ועל ידי החום האותיות נראות וניכרות, הרי הוא עושה בעצמו פעולת קירוב האותיות, ואם כן יש לומר שיש בזה עכ"פ איסור מדרבנן משום כותב. וכן כתב הפרי מגדים (משבצות זהב סימן שמ סק"ג), שהכותב דבר סתר בנייר עם חלב שלא נתבשל, ונבלע בנייר עד שאין רישומו ניכר, וכשבא לחבירו נותן את הנייר סמוך לאש והוא מתחמם ונפלם וניכר הכתב, נראה שאם עשה כן בשבת, אף על פי שאין בו איסור מן התורה מכל מקום אסור מדרבנן, שדומה לכותב. ע"כ. ואם כן גם בנידון דידן שהוא יוצא עם המשקפיים לרחוב, ועל ידי כך קרני האור משנים את צבע הוגנויות, יש לומר שעל כל פנים אסור מדרבנן משום צובע. ומכל מקום נראה שבנידון דידן אף להפרי מגדים אין בו איסור, שהכל נעשה דרך הליכתו בכניסתו וביציאתו, ואין זה דרך כתיבה וצביעה כלל. ומכל שכן שלדעת כמה אחרונים פסיק רישיה בדרבנן אפילו היכא דניחא ליה מותר. ועיין בשו"ת רב פעלים חלק א' (חלק אר"ח סימן כו). וברור שאין כאן איסור משום תיקון מנא, לפי מה שכתבו הרמב"ן והרשב"א בחידושיהם לשבת (קב:). וכן מבואר במאירי והר"ן שם. ולכן אין בזה שום צד לאיסור. וכן מצאתי להגאון רבי משה פיינשטיין בשו"ת אנרות משה כרך ה' (חלק אר"ח סימן מה), שפסק בפשיטות להתיר בזה. וכן עיקר להלכה ולמעשה.

סימן מח

שאלה: האם מותר למלאת השעון בשבת לאחר שהפסיק לפעול, או יש בזה איסור משום מתקן כלי?

תשובה: לכאורה יש ללמוד דין זה ממה שמבואר בשבת (דף מז.), ובמור ובשלחן ערוך (סימן שיג סעיף ו), שאף על פי שאסור להחזיר ולהדק מיפה של פרקים, גזרה שמא יתקע בחזקה על ידי יתדות ומסמרים, מכל מקום אם דרכה להיות רפויה מותר. (וסיים מרן בשלחן ערוך שם: „וכוס של פרקים מותר לפרקו ולהחזירו בשבת, ויש מי שאומר שדין הכוס כדין המיפה“). וידוע שהלכה כסתם). וכתב המגן אברהם שם בשם הראכ"י, שכל שאינו מקפיד אם יתנועע בתוך החוד מותר, ואין לגזור אלא בדבר שצריך להעמידו כדוחק. והסמ"ג פירש, שלא אסרו אלא בדבר שצריך גבורה ואומנות. ע"כ. ולפי זה גם השעון שדרך למלאו ברפיון, ואין מהדקים אותו בחזקה, מפני שחוששים שמא יתקלקל, מותר למלאו בשבת, ואין בזה משום תיקון כלי. וכן פסק

קמז באר הגולה

הלכות שבת סימן שכא

ט שכלי הלכות קמז
בעל זרימ' י' שם בבבלי
יראים

סימן שא עוד מדיני סחיסה: (ט) שלחן פרנס פתח בלשון (ג) שבת ופירש: כ (א) מי שאומר שהאוכל תומים או שאר פרות הצובעים (נו) צריך לזהר (נח) שלא יגע בגדיו צבועות (נט) בגדיו או במפה משום (כ) צובע, אכל אם צובע פתח במשקה הפרות לית לן ביה, דאין צביעה באכלין:

שכא דיני תולש בשבת ודין טוחן ודיני תקוני מאכל או מעבד ולש, וכו' י"ט סעיפים:

א צנחיו כסימן שם
סעיף ו' ב שבת ק"ח
כמשה וכתוב ק"א
וכרסרש לה שכולא
שם בגמרא א' שם

- א תבילי פיאה אזור וקורנית (א) פרוש, מין עשבו, (ב) הכניסו (ג) לעצים אין מסתפקין (ג) מהן, הכניסו (ה) למאכל בהמה (ו) קוטם ואוכל ביד (ז) אכל לא בכלי, (ח) (ו) ומולל (ו) בראשי אצבעותיו: ב באין עושים (ג) (ח) מירמלח הרבה ביחד לתת לתוף (ט) הכבשים (י) משום דדמי לעבוד, *אכל יכול לעשות ממנו (ז) מעט לתת לתוף (יא) התבשיל, יואם נתן לתוכו שני שלישי מלח, אסור לעשות ממנו

באר היטב

(כ) צובע. והרמב"ם סימן קלא פתח שחמרא ותרד היא כיון שהוא דרך ללבוש ואין זה דרך צביעה, ע"ש ובבבלי ג. ועי' סימן שכ ס"י דש אסורין בבוס דרך ללבוש, כ"ש צביעה, דכל צביעה היא כך, לכן אין להקל, מ"א, ע"ש. ונ"ל דבבבלי אר"ס כ"ש דאסור לקנחו, דמסקן הוא, מ"א, ע"ש. ועי' סימן שכח סמ"ח וסי' שא סמ"ח. והב"ט אליה רבה צדד להקל בארם ואפלו בלבן שא"א בענין אחר, ע"ש. הצובע חוט שארכו ד' ספחים או דבר שאפשר לטוות ממנו חוט כזה.

(א) למאכל. וסתמא הרי בהניסין למאכל בהמה, תוספות דף קכח: (ב) ומולל. מפרך השריטין לאכל הדרע שבחוקו, ורש"י: (ג) מירמלח. וה"ה בכל הפסקין, הגהות סמ"ק: (ד) מעט. לצורך

באר הלכה

כ"ש מתחלה, ושרתו הוא כבוסו, צין שם, וטעם השני שקטב שם הוא דחוק מאד, ומכל מקום נראה דבצת הצורך אין להחמיר שלא בלח, צין לצלל בסימן שכ סעיף ט בהג"ה ובה שכתבנו שם בבאורנו, דבצת רב הפוסקים דבגן שאין בו ללבוש לא אמרנו שרתו הוא כבוסו, וגם שאין מתכנן לכבס, צין שם: * לפי כרכם פתבשיל, צין בשבת אדם ששפסק קצת בעצם הרין, מהא דאיתא בשבת ע"ה שחוט משום מאי סתבי? וכ אסור משום צובע וכו', נראה לה דליכנס בית השחיטה דמא: הרי אף דאכל הוא, שכן בו צביעה, ולפי מה שראיתי באור ורע דפרש על מה דאמר דליכנס בית השחיטה, הינו העור של בית השחיטה, ודא הכל:

* אכל יכול לעשות ממנו מעט. צין במשנה ברורה, והנה הפגן אברהם הביא ראיה לרובו דלקטתה אחרת אפלו מעט אסור, מסעיף ה, דאסור שם למלח בצה

מכל מקום אסורא מיהו איכא: (נח) שלא יגע, ואף-על-גב דצובע פניו ודין, ליכא למחש, דאין צביעה אלא בדרך שדרכו לצבוע, ולא דמי לסימן שג סעיף כה דאיתא שם דאשה לא תעביר סרק על פניה מפני שצובעת, אשה שאני שדרכה בקד להתיפות: (נט) בגדיו וכו'. ובבבלי אר"ס כ"ש דאסור לקנחו, דמסקן הוא (מ"א). רש מקלין (סה) בכל זה כיון שהוא דרך ללבוש, רש לסמוך עליהם היכא דאי אפשר לו לזהר בזה. הצובע חוט שארכו ארבעה ספחים, או דבר שאפשר לטוות ממנו חוט כזה, תיב: (נח) ודוקא צבע (נו) הפתקים, אכל צבע שאינו מתקם כלל, כגון שהעביר סרק או שער על-גבי כרנל או נחשת וצבעו, (סו) פטור, שהרי אהה מעבירו לשעתו ואינו צובע בלום, העושה צין צבע, כגון שנתן קנקנתום לתוף מי עפצא שנצשה הכל שחר, או שנתן איטסיס לתוף מירכסם שנצשה הכל ירק, תיב (רמב"ם פ"ט), והראב"ד סובר שאינו תיב משום צובע אלא לשצובע בהצבע דבר אחר, שעל-ידי זה נקמר קלאכת העצב, אכל צביעת מים שהוא צין העצב לא, גתינת דיו וסממנים לתוף המים אסור משום לש, ער קאן לשונו בקצור:

- א (א) פרוש, מין עשבו, צריך לומר ימיני עשבים הם, גרארין להסקה גרארין למאכל בהמה, לפיכך הכל הולך אחר מחשבתו (מ"מ): (ב) לעצים, ליבשו, ואם הכניסו סחמא, (ה) נצשה דמי שהניסו למאכל בהמה: (ג) מהן, דמקצה דעתו מניחו והרי לה מקצה: (ד) קוטם ואוכל, דקצת ראויים גם-כן למאכל אדם: (ה) אכל לא בכלי, בדרך (ג) חל: (ו) ומולל, הינו, (ג) מפרך השריטין לאכל הדרע שבחוקו: (ז) בראשי אצבעותיו, ולא בכל היד (ד) בדרך שהוא עושה בחל: ב (ח) מירמלח, והוא הרין (ה) אם נותן זין חמץ ושאר משקין במלח: (ט) הכבשים, ירק שבוכשין אותו כדי להתקיים, שפיון שנותן מי המלח כדי להתקיים דמי לעבד העור, שהמלח מקימו, ואף-על-גב דקיקא לן אין עבוד באכלין מדאורייתא, מכל מקום מדרבנן מיהו אסור, כמו שקתבו הפוסקים, וכתב בספר תוספת-שבת: דוקא אם נתנתו לתת לתוף הכבשים, אכל אם אין נתנתו לזה ונהיגו שדעתו לחלקם לתוף התבשילין, אפלו הרבה מחר, אכל אליה רבה אסור, וכן משמע במאירי שקטב דרק במעט התירו מפני שגבר שאין עושה רק לצורך עשה, מה שאין כן בהרבה יסברו שעושה לצורך חל, צין שם: (י) משום דדמי לעבוד, ואפלו אם נותן שמן לתוף מי המלח להקיים, (ו) גם-כן אסור, ואם נותן שמן להמים קדם שנותן המלח לתוכו, או בהמלח קדם שנותן המים לתוכו, (ו) יש מקלין בזה, משום שהשמן מחליש את כח המלח מלהיות צו ואין עליו שם מירמלח, והא דאסרו אם הוא נותן שמן לכסוף, (ס) משום דבשעה שהוא נותן מים ומלח יחד הוא נראה כמעבד: (יא) התבשיל, או (ט) לטבל בהן

שער הציון

(ס) ספר חסידים, והובא באחרונים: (מ"א) דרכי-משה: (סג) אגור והגרא: (סד) כן כתב בספר זרימ': (סה) מנן-אברהם: (סז) דרכיו והתקם צבי, הובאו בחושי רבי עקיבא אגור, וכן צדד האליה רבה שיש להקל במקום הדחק, והעתיקו במחצית-השקל: (ס"ו) אכל אסור יש בו: (ס"ז) מנן-אברהם ופרי-מגדים: (ג) רש"י: (ג) (ד) רש"י: (ה) אחרונים: (ו) רמב"ם ושאר פוסקים: (ז) עלה-שבת וחוספת-שבת, וצין אליה רבה ופרי-מגדים: (ח) רש"י: (ט) גמרא:

3

1

דבר מאכל מופקע ממלאכת צובע (ולא מציון במשכן צביעה באוכלין) דלפי קשה
הא דאמר רב (שבת עה:): דשוחט חייב משום צובע ומפרש שם רב טעמיה משום
דניחא ליה לשוחט שתתארם בית השחיטה בדם כדי שיראו שנשחטה היום ויקפצו
הקונים. ודא בהמה אחר השחיטה כאוכל ואמאי לא נימא אין צביעה באוכלין.

(4)

Reu. 46
65A

אלא דנראה דטעם דאין צביעה באוכלין משום דאין דרך אוכלין לצובעם כי
עיקרם לאכילה קאי ולא לצביעה. ואין כונת הצובע לשם צביעה בעצמותה רק כדי
לחקן האוכל להטעימו בתבלין או שאר מטעמים שעל ידם ממילא נשתא נמו גם
הצבע של המאכל.

ומה שנצבע האוכל בלי כונתו לא חשיב זה כדין פסיר או מלאכה שאין צריכה
לגופה. דהנה, כבר ביארנו לעיל (בהערות 23, 47, 10) דכללא דמלאכת צובע דמיפה
הדבר הנצבע ומשביחו בכך. ולכן, כל שאינו חפץ בצביעת הדבר הנצבע לא הוי בכלל
צורת המלאכה דצובע (כמושיב בשו"ע הגר"ז בקו"א בשי"ב ומניח במוסך השבת).
וכן מצונו כעין זה לענין מלאכת מלבן דקיי"ל ברמ"א סי' ש"ב סעי' י' דשריית בגד
בדרך לכלוך מותר. ושם נמי הטעם משום דעיקר היסוד במלאכת מלבן לחקן מראה
הבגד וליפותו ע"י שמנקה אותה. וכיון שהעושה שריית הבגד בדרך לכלוך אינו מעוניין
כלל לחיקון הבגד לא חשיבה בכלל צורת המלאכה דמלבן ועמשיב במלאכת מלבן
בהערה 138 וגם משיב בתחילת החיבור בפרק דמלאכת מחשבת בהערות 256-257.

ומעכשיו יש להבין ההיתר דאין צביעה באוכלין. דכיון שאין הצובע מעוניין
לצביעת האוכל ואין זה כונתו נמצא שהצביעה בהאוכל אין לו בה חפץ כלל דכל
כה"ג לא הוי בכלל צורת המלאכה דצובע כדברי המנחת חינוך במוסך השבת ושו"ע
הגר"ז בסי' ש"ב סק"א. (וזהו באמת נמי סברת הפוסקים דאין איסור צביעה בדרך
לכלוך ע"ש).

חיינו מה שכתבתי בתחילת הדיבור בפנים הספר דטעמא דאין צביעה באוכלין
משום שאינו חפץ בהצביעה ואין דרך העולם לחפץ בזה. (אכן לפי"ז יאסר גם צביעת
באוכלין כשדעתו גם על יפח הצביעה מחוץ לאכילת המאכל (וזהו קשית הנ"א בכלל
כ"ד ס"ק ג' מצובע בכרכום) ועי' משיב להלן בהערה 66).

אכן, גם נראה דיש לבאר דטעמא דאין צביעה באוכלין הוא מפני שאין
האוכלים קיימין ולא דמי לצביעה שהיתה במשכן שהיה בדברים וחפצים של קיום
כלומר, כגון כלים וחפצים העשויים לתשמישים לימים רבים. דומיא למלאכת מעבד
דקיי"ל אין עיבוד באוכלין שהוא מה"ט נמי כמו שביארנו לקמן במלאכת מעבד ועי'
בערוך השולחן סי' שכ"א סעי' כ"ט דעיבוד לא שייך אלא בעורות שהם דבר המתקיים
לאורך ימים ולא במאכלים. (ולפי"ז י"ל אין צביעה באוכלים אפילו כשמכוין גם
לצביעת המאכל כיון דאינו דומה למשכן).

(5) ס"א
ד"א ת"ח
66

(6) ע"כ ע"ה

(9) שו"ת אגן (ג' ק"ע ע"ב)

(ט) ורענין הלכה פסק בשלחן ערוך דאין לביעה
באוכלין. וזהו מדברי הבית יוסף בשם
שנלי הלך בשם בעל ספר יראים. ולפינו בשם יראים
ליחא. גם באור זרוע הביא דברי בעל יראים כמו
שהוא בשם יראים שלפנינו. וזהו דאין לביעה באוכלין
ק"כ דברי שנלי הלך שלחן. וזכרון להחמיר לפלמו כיון
שכחום ר"ד כהנא לדיא דיש לביעה באוכלין:

(לח) אין איסור צביעה באוכלין (קמב) כל עוד לא יתכוון לצביעת המאכל אלא
רק לחיקון או שיפור טעמו (קמג). ולכן מותר ליתן תמצית חה (וראה לעיל
פרק א סעיף נה). י"א אדום או מיץ פטל לתוך מים וכי"ב. ונכון להימנע
מנתינת חומר צובע, גם כשהחומר הזה עצמו נאכל, לשם שינוי צבע המאכל
בלבד (קמד). ועל אחת כמה וכמה שאסור ליתן חומר צובע בדבר הנאכל, כאשר
אין כל כוונה לאוכלו כי אם ליפותו. כגון לצבוע מים שאינם עומדים לשתייה
אלא לשם קישוט הבית (קמה). וראה גם להלן פרק לג סעיף י"ט והערה עז.
וגם אם כל כוונתו היא רק לחיקון הטעם או לשיפורו, טוב לכתחילה להכניס
תחילה לכוס את היין האדום או את מיץ הפטל, ועליהם למוזג את המים (קמו).

(7) הגדה ע"ה

(קמז) סי' שכ במ"ב ס"ק ג', ועיין להלן פליג הערה כז ולעיל פ"ג הערה נד, ושמעתי
מהגר"ש אויערבך שליט"א, דלגבי מיץ פטל אף שהצבע אינו באופן טבעי והוא רק למראה
ולא לשם טעם, והנותן מיץ פטל לתוך כוס מים מסתכל היטב על מראה הצבע, כדי לדעת
את כמות הפטל שהוא רוצה. מי"מ כמו שמותר ליתן תמצית חה תוך המים אשר שם הצבע
הוא טבעי, כך גם בזה א"ג שהצבע נעשה ע"י אדכ, ודו"ק, עכ"ז.

(8) ח"א ע"כ ע"ה

(7) העושה עין צבע כגון שנתן סמנים כמים, לרמבים חייב, ולראב"ד פסור עד שיצבע בהם
(ב). וני"ל דלכ"ע אם צריך לצביעות המים כמו שדרך לצבוע המים ולשפוך בכלי זכוכית
לנוי, חייב לכ"ע אם תיקן הצבע בשבת, דהרי כבר ננסרה הצביעה (פ"ס ע"כ נד"א):

1 (ט) וראו פ' 272 הצובע. הולדה דאורייתא אטרינגן בפ' כלל גדול [ע"כ א'] שוחט כמאי מחייב רב אחר משום צובע פי' (עו) שצובע העור בדם הלכך נדיב עס אלהינו אם שותים בשבת משקין צובעין כגון יין אדום או מי תהים או (עח) כלים צבועים שהים כגון פרי שקורין צריו"ש בלע"ז והם שחורות יותר שלא יצבעו מפתיהם וסדיניהם ובגדי לבושהם וכן אדם שחתך אצבעו יותר שלא יתן עליו שום דבר מפני שצובע שאע"פ שהוא מקלקל וכל המקלקלין פטורין איסורא דרבנן איכא וצביעת פוי (עט) וידיו אין בו חשש שאין בצביעה קפידא אלא על אדם שדרכו לצבוע ולא מקריא צביעה כלל והא דתניא בהמצניע [ג"כ א'] רשב"א אימר משום ר"א אשה לא תעביר סרק על פניה משום שצובעת הוהא כגון (פ) שדרך צביע מיקריא.

(11) רש"י
ב"ב
ש"מ:ס

... (סה) באפן זה טוב יותר שיצרה המים לתוך העפעפי. לצאת כזה גם דעת החוששים לצביעה.

דין שאלת ממני אם מותר לקחת כוס או קערה שסיס בטוכו מים או יין כשכח במפה אי מישיגן שמה יבא לידי סחיטה או לידי ליבון:

תשובה ראיתי מי שחכח ח"ל אסור לנגב כשכח כוס שסיס בטוכו מים או יין במפה או בחלוק או בשום דבר דאחי לידי סחיטה או לידי ליבון. ולא דמי למי שנגב ידיו במפה או בחלוק לפי שידיו מלוכלכות ואפי' ידיו לריך אדם לנגב סיטנ' זו כזו קודם שינגב במפה משום דאחי לידי סחיטה או לידי ליבון ע"כ: ואחי לא ראיתי כעס זכרים כגון כלל לפי שזו חומרא יסירה כוונת דאי משום סחיטה סדבר ברור שאין דבוק בדופני ככלי מים ביטור שיבוא לידי סחיטה ואפי' כשהיה סמפה קטנה אם לא סאמר שינגב כס כלים כרסב ויבוא לידי סחיטה בין כלי לכלי וזו ודאי חששא רחוקה היא וכו' כעין גזירה לגזירה באיסורא דרבנן שחייב סחיטה כזו איכא אסורא אלא מדרבנן. וזו דאין דרך סחיטה וליבון כגון כסרי זה מלכלך סמפה כוונת כדאמרין ונבי עובר אדם עד אחרו במים ומינו חופט וכ"כ כחא דלא מישיגן:

(12) שאלת רש"י א"ר:ח

(13) כחא"ט ע"כ:

י' יתרוחץ ידיו, (מט) טוב (נ) לנגבם ככה זו קוץ ולהסיר מהם חמים קפוי יקלחו קדם שינקחם במפה: הגה רש"י שכתבו דאין לחש לזה. *דלא אמרינן שרית כגון זהו כבוטו קבי האי פוגא. דאין זה רק (נא) צרך (יג) לקלוק. וכן נהגין (סו) וכו' ואגו. ולכן פטר (יד) (נב) לנגב ידיו כגון שהטיל בו חינוק (טו) (נג) מי רגלים (סז) [ג] (נד) קדי לבשלים. שאין זה רק צרך לקלוק בצלמא (סו). אכל אסור למן (ז) (נה) מים ממש על

(14) צרכה"ט ע"כ:

(ז) קיי"ד דאין צביעה באוכלין ולכן מותר ליתן ברכום בתבשיל ואין לחוש לו משום צובע ואפילו כונתו צמרא ודוקא כשהכונה לאכול לעצמו אב"י מותר הצובע מיני מאכלים או מיני משקים להראותם בפני הבריות ויפוי מראיתם אפשר דיש הוה"ש משום צובע אפרמי"ג נפ"ס וזו ולכן יזהרו שלא לעשות כן בשבת אם כונתם להראותם לבריות ויש מי שאומר שהאוכל תוהים או שאר פירות הצבועים צריך ליהדר שלא יגע בדיו צביעות בבגד או במפה משום צובע ויש מתירין כיון שהוא דרך לכלוך ומניא סקל"ד נסס רדכ"ו וינכון ליהדר בזה ואין דהק"ל וסס דודאי בכיבוס לא שייך כשהוא דרך לכלוך אב"י בצביעה אולי גם דרך לכלוך הוי צביעה אמנם בזה שצובע ידיו או נמשח על פניו ודאי דאין חשש בזה כיון שאין סורכס לצבוע אין זה צביעה ולא דמי לאשה בסי' ש"ג דאשה דדרכה לצביע וסס' וכ"ש שאין חשש במה שצובע פתו במשקה של הפירות שהרי אין צביעה באוכלין ומי שמכחו מוציאה דם יותר לבלי להניח עליה מסלית להדיעה האיסרה צביעה גם דרך לכלוך ולקחה מן הבגד איוה צבע שנפל עליו יש מי שאיסר וסס' דבזה למחוקו הבגד ויש מתירין ואילו וכן נראה דזה לא חשיב תקון:

(י) מותר לנגב את הפה מן הלכלוך הדבוק בו במפית המיוחדת לכך (סא). וראה להלן סעיף כו. ואם נתלכלך פיו באוכל הצובע. כגון בקקאו או בתחת-עץ וכדו', ישתדל לשוטפו במים לפני שישתמש במגבת או במפית, כדי שלא יעביר מן הצבע שעל הפה למגבת (סב). ולנקות את הפה במפית ניייר, שדרכה להיודק אחר השימוש — מותר בכל אופן (סג).

(15) ע"כ רש"י

(16) הוציא ע"כ

(סב) ס"י שכ סע"י כ וע"ש במ"ב ס"ק נס' וע"ש דבבגד אדום כ"ש שיש להחזיר מלקוח, וע"ש בא"ר דבאדום יש להקל ספי, ועיין להלן הערה סג. וכל דלא ניחא ליה בצביעתו לא חשיב צובע, והראיה מנדה שמוותרת להניח באותו מקום מן השתקיעה לנידתה, שו"ע הרב ס"י שב בקו"א, ועיין אבי"ז או"ח ס"י קעה ס"ק ה', שרוחה רחיה זו מנדה, כיון דאינו אלא גרמא, דומיא דסימן שכח סע"י מה, משא"כ בני"ד שעושה מעשה בידים, וע"ש קצוה"ש ס"י קלו בברה"ש ס"ק יא שדומה דברי האב"י, ושמעתי מהגרש"ו אויערבך שליט"א, דסעמא דנדה כווקת עצמה גם בשבת לראות אם יש בו דם, הוא מפני שהעד אינו אלא כבית אחיה להוציא ולראות אם יש דם ולא כדי לצבוע אח העד, ולכן בצירוף הסברה שלא מקפידין על ליבוננו שרי, אבל נכון להזהר בדבר שרגליו להקפיד על ליבוננו, וכהדיון דסי' שב סע"י יא, עכ"ה, ועיין ס"י שכ במ"ב ס"ק נס'. וכל שא"א להזהר, יש מקום להקל מכיון שהוא דרך לכלוך.